

Gedragspreventieplan basisschool De Vaert

Basisschool de Vaert
Van Heeswijkstraat 55
5171 KJ KAATSHEUVEL

Tel.: 0416-272166
E-mail: infodevaert@leerrijk.nl
Website: www.vaert.nl

Voorwoord:

In dit preventieplan gedrag wordt beschreven op welke wijze er op BS De Vaert wordt gewerkt aan de visie van de school op het pedagogisch klimaat. Op de Vaert zien wij de sociaal emotionele ontwikkeling van kinderen net als de cognitieve ontwikkeling als een continu proces. In dit proces mogen fouten worden gemaakt waar weer van geleerd kan worden. Dit doen we onder meer door het stimuleren van reflecteren op eigen gedrag en het nemen van verantwoordelijkheid voor het eigen gedrag.

In de schoolgids wordt beschreven dat er wordt gewerkt aan een veilige open sfeer waarin iedereen respect heeft voor elkaar. Op welke manier dit wordt gedaan (en hoe dit terug te zien is in de praktijk) wordt stap voor stap in dit document beschreven.

Inleiding:

In hoofdstuk 1 wordt het **kwaliteitskader pedagogisch klimaat** weergegeven. In het onderstaande schema worden onze doelen en verantwoording beschreven. Vanaf hoofdstuk 2 wordt beschreven hoe op een planmatige handelingsgerichte werkwijze gewerkt wordt aan de sociaal emotionele ontwikkeling van de leerlingen. Met als doel: op een preventieve manier te werken aan gedrag/pestproblemen.

In het plan wordt beschreven hoe de 6 fases van handelingsgericht werken op klassenniveau worden toegepast. We onderscheiden in **de sociale emotionele ontwikkeling** drie dimensies waaraan we op een gestructureerde manier werken o.a. door het gebruik van de evidence-based methode: kanjertraining.

De sociaal emotionele competenties zoals we die hanteren op de Vaert:

Bron: SEL; Kees van Overveld 2017

- **Zelfbesef** emotionele competenties
- **Zelfmanagement** emotionele competentie
- **Besef van de ander** sociale competentie
- **Relaties hanteren** sociale competentie
- **Keuzes maken** morele competentie

Bron SEL; Kees van Overveld 2017

In hoofdstuk 6 wordt het pestprotocol, de rol van anti-pestcoördinator en de vijfsporenaanpak beschreven.

Hoofdstuk 1

Kwaliteitskader pedagogisch klimaat:

Pedagogische klimaat op de Vaert.

Waar streven we naar? Wat is ons verlangen? Wanneer zijn we tevreden?

- Iedereen doet ertoe, leerlingen, ouders en het team.
- Alle kinderen voelen zich prettig.
- Alle kinderen voelen zich veilig.
- Alle kinderen gaan graag naar school.
- Je mag jezelf zijn zonder een ander lastig te vallen.
- Respectvol, fatsoenlijk taalgebruik van iedereen, leerlingen, ouders en het team.
- Goed waarden- en normenbesef.
- Iedereen voelt zich verantwoordelijk voor zijn eigen gedrag, voor elkaar en alle spullen.
- Er is een open sfeer in de school, we zijn laagdrempelig voor iedereen.

Hoe kunnen we dit bereiken?

- Bevordering van vertrouwen en veiligheid in de klas.
- Versterking van sociale vaardigheden bij de leerlingen. (Zie hoofdstuk 2)
- Beheersing door leerlingen van verschillende oplossingsstrategieën in pesten en andere conflicten, waardoor dit afneemt of voorkomen wordt. (Kanjertraining en eventueel mediation)
- Bewustwording van eigenheid bij de leerlingen: Ik doe mij niet anders voor dan ik werkelijk ben. (Kanjertraining)
- Verantwoordelijkheid nemen (eigenaarschap)
- Bevordering actief burgerschap en sociale integratie.
- Zelfreflectie van de leerkracht (Professioneel leergemeenschap)
- Vanuit feedback van je collega's naar nieuwe kansen zoeken

Wat hebben we hiervoor nodig?

Regels en afspraken:

- Goed voorbeeld doet goed volgen, voorbeeldgedrag en positieve houding van de leerkracht.
- Regels en afspraken zijn bekend, iedereen houdt zich eraan en je mag elkaar hierop aanspreken (positieve feedback).
- Vertrouwen.
- Verantwoordelijkheidsgevoel voor de gehele school.
- Duidelijke regels/afspraken
- Eenduidige hantering van deze regels/afspraken
- Collegiaal overleg (studiemomenten, bouwvergaderingen)

Communicatie:

- Open houding en sfeer, met ouders in gesprek gaan.
- Duidelijke communicatie naar kinderen, ouders en collega's.
- Ouders de tijd geven "te accepteren wat gaande is".
- Inloop die laagdrempelig is (ouders de school in halen).
- Aangeven waar deskundigheid ophoudt.
- Zie ouders als gelijkwaardige partners.
- Inleven in de belevingswereld van de kinderen en ouders.

Omgeving en attitude

- Aandacht voor eigenaarschap.
- Verantwoordelijkheid geven/nemen vertrouwen hierin hebben dat het goed komt.
- Materialen, bijvoorbeeld stressverminderingsslang, wiebelkussen, energizers
- Inzicht in coöperatieve werkvormen.
- Ruimte, rust, regelmaat, ritme, frisse lucht.

Scholing en professionele ontwikkeling:

- Geef elkaar de ruimte en tijd om te ontwikkelen.
- Iedereen mag zich op het eigen niveau ontwikkelen (leerlingen, team, ouders).
- Samen elkaar naar een hoger niveau tillen, vanuit het elkaar kennen, weten waar de ander behoefte aan heeft.
- Kanjertraining optimaal inzetten; bijscholing voor nieuwe leerkrachten.
- Structureel aandacht besteden aan kanjertraining, coöperatief leren en eigenaarschap (studiemomenten)
- Stel grenzen: kinderen leren dit, maar ook grenzen leren stellen naar kinderen, team, ouders

Schema pedagogisch kader

Eigen ambities DEFINIËREN Zelf keuzes maken "Welke doelen en ambities hebben we?"	Weten waar je staat CHECKEN Voldoen aan eisen Welke instrumenten/ methode om te checken of de kwaliteit gehaald is?"	Wat moeten we verbeteren ONTWIKKELEN Analyse "Welke manieren passen we toe om te verbeteren of te ontwikkelen?"	VERANTWOORDEN Dialogo voeren "Op welke manier verantwoordend we ons tegenover belanghebbenden over de bereikte kwaliteit?"
Alle kinderen voelen zich veilig, voelen zich prettig en gaan graag naar school.	Jaarlijks wordt het gevoel van veiligheid gemeten door ouders een vragenlijst in te laten vullen. In de leerlingenraad komt het onderwerp veiligheid wordt	Uitkomsten van de vragenlijst worden geanalyseerd. Zo nodig volgt een plan van aanpak.	De uitkomsten worden besproken met: *collega's *het bestuur en een collega-school in de cockpitgesprekken *de MR.

	besproken in de leerlingenraad.		
Iedereen mag zichzelf zijn, zonder de ander lastig te vallen.	Jaarlijks wordt het gevoel van veiligheid gemeten door ouders een vragenlijst in te laten vullen.	Uitkomsten van de vragenlijst worden geanalyseerd. Zo nodig volgt een plan van aanpak.	De uitkomsten worden besproken met: *collega's *het bestuur en een collega-school in de cockpitgesprekken *de MR.
We spreken elkaar respectvol, fatsoenlijk aan. Normen- en waardenbesef is bij iedereen aanwezig. Is er een boven schoolse gedragscode.	De gedragscode is jaarlijks onderwerp van gesprek in het team en MR.	De gedragscode wordt aangepast, wanneer blijkt dat deze niet het gewenste resultaat heeft.	De gedragscode wordt geplaatst op de website van de school.
Iedereen is verantwoordelijk voor zijn eigen gedrag, voor elkaar en voor alle spullen.	De gedragscode is jaarlijks onderwerp van gesprek in het team en MR.	De gedragscode wordt aangepast, wanneer blijkt dat deze niet het gewenste resultaat heeft.	De gedragscode wordt geplaatst op de website van de school.
Het welbevinden van de leerlingen wordt op minimaal 80% gesteld.	Jaarlijks wordt "Zien" voor alle leerlingen ingevuld. Kinderen en leerkrachten vullen in oktober en maart de lijsten in.	Wanneer de opbrengst te laag is wordt hier een plan van aanpak voor de groep op gemaakt.	De uitkomsten worden besproken met: - collega's - het bestuur en een collega-school in de cockpitgesprekken - de MR.
Het welbevinden wordt op minimaal het landelijk gemiddelde ervaren.	Jaarlijks wordt door de leerlingen van de groepen 5 t/m 8 de tevredenheidspeiling van Scholen met succes (Successpiegel) ingevuld	Wanneer de opbrengst niet conform onze tevredenheidsnorm is, wordt hier een plan van aanpak voor de school op gemaakt.	De uitkomsten worden besproken met: - collega's - het bestuur en een collega-school in cockpitgesprekken - de MR.

Hoofdstuk 2

Welke leerdoelen hebben we op het gebied van sociaal emotionele ontwikkeling?

We onderscheiden in het sociaal emotioneel leren 5 competenties. Deze competenties vormen min of meer een leerlijn waar we van boven naar beneden vanaf kleuters tot aan groep 8 aan werken. We hebben onze kanjertraining methode naast deze competenties gelegd en gekeken waar we die met deze doelen in gedachte kunnen inzetten.

	Competentie	Omschrijving
Ik competenties	Besef van jezelf	<ul style="list-style-type: none"> • Kennis van je eigen lichaam • Gevoelens herkennen en benoemen • Zelfvertrouwen
	Zelfmanagement	<ul style="list-style-type: none"> • Heftige emoties controleren • Doelgericht gedrag • Weten wanneer je hulp moet zoeken
Jij competenties	Besef van de ander	<ul style="list-style-type: none"> • Empathie • Je inleven in de ander • Diversiteit waarderen
	Relaties met anderen	<ul style="list-style-type: none"> • Vrienden maken • Vrienden houden • Conflicten voorkomen en oplossen
Wij competenties	Keuzes maken	<ul style="list-style-type: none"> • Eerlijk onderhandelen • Goed zijn voor jezelf en de ander • Zelfreflectie

De volgende thema's komen terug in de **kanjertraining**:

- Jezelf voorstellen/jezelf presenteren.
- Iets aardigs zeggen en met een compliment weten om te gaan.
- Met gevoelens van jezelf en met die van een ander weten om te gaan.
- **Ja** en **Nee** kunnen zeggen, **Ja** als je iets prettig vindt, en **Nee** als je iets vervelend vindt.
- Je mening vertellen (maar niet altijd)
- Een ander durven te vertrouwen en zelf te vertrouwen zijn.
- Samenwerken
- Vriendschappen, wat zijn goede vrienden hoe onderhoud je een vriendschap.
- De kunst van vragen stellen belangstelling tonen, probeer een ander te begrijpen.

- Kritiek durven en kunnen geven en kritiek weten te ontvangen en je voordeel er mee doen.
- De kunst van antwoorden geven en vertellen, laat je begrijpen door een ander.
- Zelfvertrouwen, zelfrespect, trots zijn.
- Uit slachtofferrol stappen en het heft in eigen handen nemen.

We hebben ontdekt dat de belangrijkste basis emotionele basiscompetenties (zelfbesef en zelfmanagement) niet altijd voldoende terugkomen in de methode. Vandaar dat wij naar aanvulling hebben gezocht om met kinderen van 1 t/m 8 ook meerdere keren via coöperatieve werkvormen het gebruik van gevoelswoorden via spelvorm aan te bieden. Denk hierbij aan de onderbouw aan het gebruik van Huis vol Gevoelens in de coöp. vorm : hoeken en voor midden en bovenbouw het gebruik van het Geluksspel.

Materialen die we verder nog in kunnen zetten om sociale vaardigheden te vergroten bij kinderen.

- Kinderkwaliteiten spel
- Babbelspel: inzicht in eigen sociale vaardigheden.
- Eigenwijsjes coachingkaarten : positief denken.
- Een doos vol gevoelens
- Hoe ik ben: Ontdekkingstocht bij mezelf, praatboek.
- Hoe maak ik het weer goed (Schubi): Kaartjes met afbeeldingen van verhalen.
- Gevoelspictogrammen (Schubi)
- Problems: Plaatjes met 6 situaties.
- Tumtum training: sociale vaardigheidstraining.

Hoofdstuk 3

Fase 1 handelingsgericht werken: Waarnemen

De eerste fase wordt gekenmerkt door observaties en het verzamelen van informatie over het gedrag van kinderen in brede zin. De observaties gebeuren deels gericht en gepland door middel van het gebruik van het sociaal emotioneel volgsysteem Zien! Het observatiesysteem wordt ieder jaar 2x ingevuld in onder- en middenbouw alleen door de leerkracht, vanaf groep 6 ook door de leerlingen zelf. In dit systeem worden de onderstaande deelgebieden onderscheiden:

Naast de leerkracht observatielijsten worden ook de leerling lijsten van ZIEN! Gebruikt.

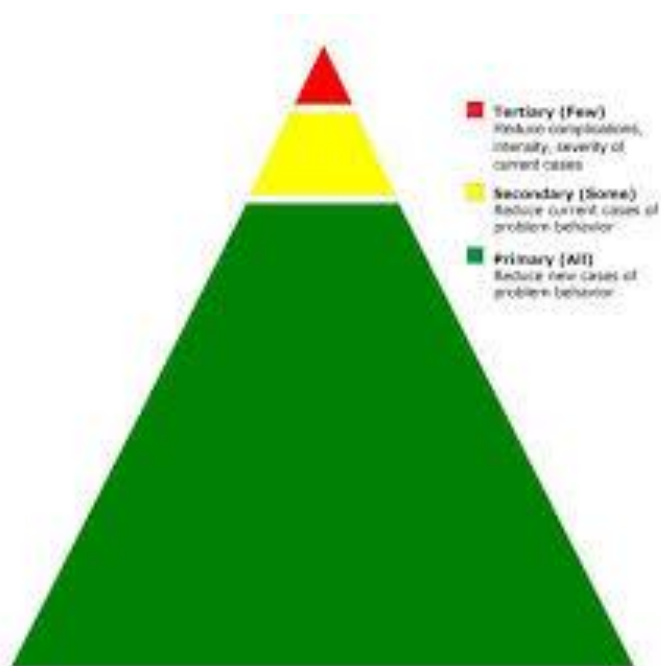
Door de leerkracht wordt minimaal 1x per jaar een sociogram ingevuld. Deze afname wordt samen met de gegevens uit ZIEN! gebruikt om gedrag te monitoren en in het bijzonder worden deze gegevens gebruikt om pestgedrag te signaleren.

sociogram:

	Jip	Mark	Mees	Mo	Pieter	Pim	Sam	Fatima	Julia	Lotte	Nina	Pien	Sarah	+	-
Jip	X	V	V	V	X	V						X	X	3	3
Mark	V	X	V	V						X		X	X	3	3
Mees	V		X	V		V					X	X	X	3	3
Mo	V	V	V	X					X	X		X	X	3	3
Pieter	V	X	V		X		V				X	X	X	3	3
Pim		V	V	V	X	X					X			3	3
Sam	X	V	V	V	X	X	X							3	3
Fatima			X	X	X	X		X	V		V		V	3	3
Julia				X	X	X		V	X				V	3	3
Lotte			X	X	X	X		V		X		V	V	3	3
Nina					X		X	V		X	V	V	V	3	3
Pien		X				X		V	V	X		X	V	3	3
Sarah		X			X			V	V		V		X	3	3
Totaal punten positief	4	4	6	4	0	2	1	5	3	0	2	3	5	39	
Totaal punten negatief	2	2	2	3	9	2	1	1	1	5	3	4	4		39

Fase 2 Begrijpen en wegen

In deze fase worden de verzamelde data uit waarnemingen, data uit observatielijsten, sociogram en informatie van ouders en eventuele onderzoeken naast elkaar gelegd. De uitkomsten worden geëvalueerd en eventueel worden er extra observaties gedaan als er onduidelijkheden zijn. Op basis van al deze gegevens worden leerlingen geclusterd in drie niveaus. We gebruiken hiervoor de gedragspiramide (afgeleid van de SWPBS methode)

Tertiair: intensieve individuele interventies voor hoog risico lln. (1-5%)

Secundair: doelgroep interventies voor risicolln. (5-10%)

Primair: effectieve interventies voor alle lln.

Fase 3 plannen en uitvoeren:

Na het inventariseren en clusteren van de leerlingen worden aan de hand van de piramide de maatregelen en interventies per niveau omgezet in een groepsplan. Waarbij op tertiair niveau de interventies op individueel niveau worden beschreven.

De basisaanpak, die voldoende is voor de grote groep leerlingen die in de piramide worden ingedeeld op primair niveau, is ook van invloed op de leerlingen op secundair en op tertiair niveau. Deze aanpak wordt alleen op secundair en tertiair niveau uitgebreid met maatregelen voor doelgroep leerlingen (secundair niveau) en met maatregelen gericht op individuele leerlingen. Na het opstellen van het groepsplan worden de voorgenomen interventies uitgevoerd.

Fase 4 Evalueren:

Twee keer per jaar wordt het groepsplan gedrag geëvalueerd tijdens de dataanalyse met de IB-er/directie. Er wordt zowel op groepsniveau als op individueel niveau gekeken of de voorgenomen maatregelen/interventies bijgedragen hebben aan de sociaal emotionele ontwikkeling van de leerling. Deze evaluatie wordt weer gekoppeld aan het begin van de handelingsgerichte cyclus waarbij het waarnemen weer centraal staat. Er wordt opnieuw gebruik gemaakt van de data uit: Zien!, observaties, oudergesprekken, kind gesprekken en het sociogram. Aan de hand van de evaluaties en de nieuwe waarnemingen vinden er aanpassingen in het plan plaats.

Hoofdstuk 4

4.1 Uitwerking van preventieve maatregelen op primair niveau

De preventieve maatregelen die worden gehanteerd op primair niveau zijn te onderscheiden in maatregelen op schoolniveau en maatregelen op klassenniveau. | Hieronder volgt een overzicht:

Op schoolniveau:

- Algemene gedragsafspraken gebaseerd op de kanjertraining die gelden in de hele school.
 - We vertrouwen elkaar;
 - Niemand speelt de baas;
 - Niemand doet zielig;
 - We zijn zuinig op ieders spullen;
 - We helpen elkaar;
 - Niemand lacht uit;
 - In de gangen zijn we rustig;
 - We houden onze klas, de school en het plein netjes.
- Er wordt 's ochtends en 's middags bij het begin en eind van de schooldag gesurveilleerd op het schoolplein en rondom de school.
- Er zijn vaste afspraken over het gebruik van het schoolplein en bijbehorende materialen.
- De leerlingen stellen zich per klas op in een rij als de bel gaat en gaat onder begeleiding van de leerkracht het gebouw in.
- 2 x per jaar wordt volgens de cyclus van handelingsgericht werken de sociale emotionele ontwikkeling van de leerlingen besproken.
- Er wordt gewerkt met een groepsplan gedrag op basis van het piramide model.
- Er wordt van groep 1 t/m 8 iedere week gewerkt met een evidence- based methode op het gebied van sociaal emotionele ontwikkeling: 'de Kanjertraining'.
- Er wordt gewerkt met de didactische werkvormen van coöperatief werken. Coöperatief werken heeft een preventieve werking op het ontwikkelen van gedragsproblemen.
- Er zijn vier gedragsspecialisten werkzaam binnen de school, zij dragen mede zorg voor het beleid, professionalisering/ontwikkeling van de leerkrachten op het gebied van gedrag.
- Er is een IB-er/ gedragsspecialist die zorgt voor de doorlopende lijn op het gebied van gedrag/leren door de school heen.
- Op schoolniveau zijn er 2 vertrouwenscontactpersonen en 1 pestcoördinator aanwezig. Zij maken ieder jaar aan het begin van het jaar een ronde langs de klassen om zichzelf voor te stellen en te vertellen wat zij kunnen betekenen voor de leerlingen.
- Jaarlijks wordt schoolbreed aandacht besteed aan pesten. We maken hierbij gebruik van materialen en filmpjes die te vinden zijn op de website van: week tegen het pesten.

Op klassenniveau:

- Bij de start van het schooljaar wordt met de klas eigen klassenregels afgesproken, de basis hiervoor zijn de regels voor de kanjertraining maar iedere klas vult aan of spreekt items af die zij belangrijk vinden.
- Het schooljaar wordt gestart met de Gouden Weken: met behulp van de kanjertraining wordt in de start van het schooljaar intensief aandacht besteedt aan positieve groepsvorming.

- Iedere leerkracht verwelkomt iedere ochtend de leerlingen individueel door in de deuropening de leerling persoonlijk goedemorgen te wensen en een hand te geven.
- Iedere leerkracht draagt zorg voor een goede organisatie in de klas door:
 - Te zorgen voor goede routines en looproutes door de klas.
 - Een nette, overzichtelijke, doordachte indeling van de klas te creëren.
 - De materialen die kinderen nodig hebben op een logische en bereikbare plaats op te ruimen.
 - De leerkracht geeft leerlingen plaatsen in de klas waarbij hij/zij rekening houdt met de principes van coöperatief werken (heterogene groepen en iedere 6 weken wisselen van groep) en rekening houdt met kind specifieke kenmerken.
- De leerkracht heeft een open benaderbare houding en is gericht op relatie met de leerling.
- Het eerste 'rapportgesprek' met ouders gaat bijna uitsluitend over de sociaal emotionele ontwikkeling van het kind. In de bovenbouw zijn leerlingen aanwezig bij de rapport gesprekken en vullen zij over zichzelf een ik- rapport in.
- De leerkracht heeft 2x per jaar een klassenbespreking (data-analyse) met directie en IB waarbij sociaal emotionele ontwikkeling aan bod komt.
- De leerkracht vult 2x in het jaar het observatiesysteem Zien! in.
- De leerlingen in de midden en bovenbouw vullen 2x per jaar de leerling vragenlijsten van Zien in.
- De leerkracht neemt minimaal 1x per jaar het sociogram af.
- In de bovenbouw worden regelmatig kringgesprekken gehouden die gaan over onderwerpen die te maken hebben met klassenregels en sfeer in de klas. Leerlingen brengen hierbij ook zelf punten in en denken mee over oplossingen.
- De leerkracht zorgt er voor dat de leerstof goed aansluit bij het niveau van de leerling.
- De leerkracht geeft minimaal 1x in de week les uit de methode: Kanjertraining.
- De leerkracht van de bovenbouw geeft lessen in omgang met sociale media.

4.2 Kenmerken van maatregelen op secundair en tertiair niveau:

Naast de maatregelen op primair niveau die ook voor deze kinderen werken onderscheiden de maatregelen op secundair en tertiair niveau zich doordat zij meer kind specifiek zijn. In het secundair niveau vinden we meer doelgroep maatregelen, zoals specifieke maatregelen voor leerlingen met bijvoorbeeld AD(H)D of bijvoorbeeld (faal)angstige kinderen. Deze maatregelen zijn gericht op één of meerdere leerlingen die met een aantal maatregelen bovenop de basisaanpak door de leerkracht in de klas kunnen worden begeleid in hun ontwikkeling. Op zowel secundair als tertiair niveau moet vaak nader gekeken worden waardoor er gedragsproblemen kunnen ontstaan.

Op tertiair niveau is de aanpak meer op het individu gericht en moeten er specifieke maatregelen in en buiten de klas worden genomen. Denk aan: time out plekken, een individuele aanpak om bepaalde vaardigheden aan te leren (bijvoorbeeld met behulp van Kids skills) of het gebruik van een emotie meter met pictogrammen. Bij dit niveau komt het vaker voor dat er gebruik wordt gemaakt van de deskundigheid van externen.

Verder kun je zeggen dat hoe hoger een kind zich in de piramide bevindt hoe intensiever het contact tussen school en ouders zal zijn.

Ouders worden door school als partners gezien in het overleg en hun bijdrage aan het proces van intervensie wordt als essentieel gezien.

Specifieke instrumenten die gebruikt kunnen worden om interventies voor deze kinderen te achterhalen kunnen zijn:

- De adviezen zoals die in ZIEN! Worden gegeven naar aanleiding van het invullen van de observatieformulieren.
- Gebruik maken van de Quickscan SEL (Kees van Overveld 2017, bijlage 1).
- Gebruikmaken van de SEL vragenlijst om verder te onderzoeken waar het probleem precies ligt dat in de Quickscan naar voren komt. (Bijlage 2)
- Gebruik maken van Ambulante hulp.
- Onderzoeksbureaus en andere deskundigen op specifieke leer en gedragsproblematieken.

Hoofdstuk 5

Instanties waar school mee samenwerkt op het gebied van gedrag.

BS De Vaert werkt samen met:

- GGD. De schoolverpleegkundige van de GGD organiseert op gezette tijden een spreekuur voor ouders en leerkrachten. Met allerlei vragen van opvoedkundige of sociaal-medische aard kun je bij haar terecht. De momenten dat de schoolverpleegkundige aanwezig is worden opgenomen in de schoolkalender.
- Zat: zorgadviesteam
- Bovenschoolse maatschappelijke werker: Carin Boerma. Zij kan ingezet worden voor complexe zaken.
- Jeugdzorg / GGZ / MEE / Loket vroeghulp / audiologisch centrum / Juvans e.d. We krijgen als school steeds meer te maken met instanties die leerlingen en gezinnen ondersteunen bij de opvoeding. Contacten met deze instanties verlopen via de IB-ers.
- Buro Halt. De leerlingen van de bovenbouw krijgen gastlessen van Buro Halt. Deze lessen worden preventief gegeven op onderwerpen als: groepsdruk, omgang met social media.
- Veilig Thuis

Hoofdstuk 6 pestprotocol

6.1 Schoolbeleid tegen pesten

In de vorige hoofdstukken van dit plan staat beschreven hoe wij op onze school werken aan een veilig schoolklimaat waarin leerlingen zich op sociaal emotioneel gebied zich kunnen ontwikkelen. Dat dit niet altijd goed gaat is evident. Pesten is een wezenlijk en groot probleem. Uit landelijk onderzoek (2000) blijkt dat een op de zestien leerlingen in het onderwijs slachtoffer is van pestgedrag. Pestgedrag is (zeer) schadelijk voor leerlingen, zowel voor de slachtoffers als voor de pesters. De Vaert ziet pesten als een serieus probleem en betreft bij het voorkomen en bestrijden ervan alle vijf de betrokken partijen:

- Ouders/verzorgers,
- leraren en onderwijsassistenten,
- pestende leerling(en),
- gepeste leerling en
- de rest van de groep.

Anti-pestcoördinator

De Vaert heeft sinds het schooljaar 2018-2019 een anti-pestcoördinator. De taak van deze coördinator is om de kennis over dit onderwerp bij het team te updaten en het onderwerp jaarlijks op de kaart te zetten bij het team en in de klassen. Naast de preventieve taken op het gebied van pestbeleid is het ook de taak van de coördinator om aanspreekpunt te zijn voor kinderen en ouders als zij zich niet gehoord voelen bij hun eigen leerkracht. Ook leerkrachten kunnen gebruik maken van de pestcoördinator, zij kunnen adviesvragen over pestproblematieken en de verschillende (groeps)aanpakken die kunnen worden ingezet. Ook kan de coördinator helpen bij het signaleren en analyseren van de gegevens uit Zien en sociogrammen.

Wat is pesten?

Plagen mag, pesten niet. Wanneer is het nog plagen en wanneer wordt het pesten?

Onderstaande informatie is afkomstig van www.pestweb.nl.

Wat is plagen?

Bij plagen is er sprake van incidenten. Plagen gebeurt vaak spontaan, het duurt niet lang en is onregelmatig. Bij plagen zijn de kinderen gelijk aan elkaar; er is geen machtsverhouding. De rollen liggen niet vast: de ene keer plaagt de één, de andere keer plaagt de ander. Plagen gebeurt zonder kwade bijbedoelingen en is daarom vaak leuk, plezierig en grappig. Bij plagen loopt de geplaagde geen blijvende psychische en/of fysieke schade op en is in staat zich te verweren.

Wat is pesten?

'Iemand wordt getreiterd of is het mikpunt van pesterijen als hij of zij herhaaldelijk en langdurig blootstaat aan negatieve en soms onbewuste handelingen verricht door één of meerdere personen'. Pestgedrag is altijd ongewenst. Bij pesten is het ene kind sterker dan het andere kind. Het is steeds hetzelfde kind dat wint en hetzelfde kind dat verliest. Vaak gebeurt pesten niet één keer, maar is het gepeste kind steeds weer de klos. Het sterkere kind, de pester, heeft een grotere mond en anderen kijken tegen hem of haar op. De pestkop heeft vaak geen positieve bedoelingen, wil pijn doen, vernielen of kwetsen. Pestgedrag kan onbewust zijn, dan moet er een bewustwordingsproces plaatsvinden. Het gepeste kind voelt zich eenzaam en verdrietig en is onzeker en bang. Er moet wat aan gedaan worden!

Wat is digitaal pesten?

Wanneer je in de buurt, op de vereniging of op school gepest wordt, weet je wie de pestkop is. Je zou er dan iets van kunnen zeggen tegen de pester. Op internet of via de telefoon werkt dit anders, daar

kun je ook door iemand gepest worden die je niet kent. Juist dit onbekende maakt het pesten via mail, whats app, instagram en telefoontjes zo vervelend. De pester durft dan veel grover te zijn.

Digitaal Pesten

Pesten en plagen via whats- app, bedreigingen of het plaatsen van vervelende foto's op groepsapps of instagram zijn voorbeelden van digitaal pesten. Digitaal pesten kan op school maar ook, en vooral, thuis gebeuren. De scheldwoorden, beledigingen of bedreigingen kunnen ervoor zorgen dat je je zelfs in je eigen huis niet meer veilig voelt.

6.2 signaleren en adequate actie

Als er zichtbaar en herkenbaar gepest wordt, moeten leraren/onderwijsassistenten en/of leerlingen direct oplossend optreden. Echter, in de meeste gevallen wordt pesten niet als zodanig herkend. Bijvoorbeeld omdat het onopvallend gebeurt. Of omdat alleen die ene situatie gezien wordt en niet ernstig lijkt, terwijl die ene situatie in een reeks plaatsvindt. Docenten, medeleerlingen, ouders en ondersteunende specialisten dienen extra alert te zijn op de mogelijke tekenen dat een kind gepest wordt en voor samenhangende kenmerken zoals het hebben van weinig vrienden en negatief of niet genoemd worden in het afgenomen sociogram. Voor het signaleren van pestgedrag kan de signaalkaart pesten worden gebruikt.

Kinderen geven zelf aan welke signalen op pesten duiden: volstrekt doodzwijgen; isoleren; psychisch, fysieke mishandeling; een kring vormen of insluiten in klas, gang of schoolplein; buiten school opwachten, slaan of schoppen; op weg van en naar school achterna rijden; steeds naar het huis van het slachtoffer gaan of opbellen; als slaaf behandelen; nooit de echte naam van een klasgenoot gebruiken, maar een bijnaam; voortdurend zogenaamd leuke opmerkingen maken over een klasgenoot; bezittingen afpakken of bewust verkeerd behandelen; cadeaus eisen of geld afpersen; jennen; het slachtoffer voortdurend de schuld van iets geven; telkenmale het slachtoffer uitschelden of ertegen gaan schreeuwen; opmerkingen maken over kleding; beledigen; briefjes doorgeven enz.

6.3 Werkmodel: De Vijfsporenaanpak

De Vijfsporenaanpak is een manier om in scholen het pesten aan te pakken. Deze aanpak richt zich op alle betrokkenen: het gepeste kind, de pesters, de ouders, de klas- of groepsleden en de school. Hieronder volgt een uitleg van deze aanpak:

Spoor 1: Het gepeste kind steunen

Dat wil zeggen:

- luisteren naar wat er gebeurt is
- het probleem van het kind serieus nemen
- met het kind overleggen over mogelijke oplossingen

- samen met het kind werken aan die oplossingen
- eventueel deskundige hulp van buiten inschakelen (bijvoorbeeld een weerbaarheidstraining of sociale vaardigheidstraining)
- zorgen voor vervolgesprekken.

Spoor 2: De pester steunen

Dat wil zeggen:

- met het kind bespreken wat pesten voor een ander betekent
- het kind helpen zijn relaties met andere kinderen te verbeteren
- zorgen dat het kind zich veilig voelt en uitleggen wat jij als leerkracht daaraan gaat doen
- grenzen stellen en die consequent handhaven
- het kind helpen zich aan regels en afspraken te houden
- zorgen voor vervolgesprekken.

Spoor 3: De ouders van het gepeste kind en de ouders van de pester steunen

Dat wil zeggen:

- ouders die zich zorgen maken serieus nemen
- ouders informeren over peestsituaties, over pesten en over manieren om pesten aan te pakken en te voorkomen
- met ouders overleggen over manieren om peestsituaties aan te pakken
- zo nodig ouders doorverwijzen naar deskundige hulp.

Spoor 4: De andere kinderen betrekken bij de oplossing van het pesten

Dat wil zeggen:

- met de kinderen in de groep praten over het pesten en hun eigen rol daarin. Maak hiervoor gebruik van de poster: pesten is een groepsprobleem.
- met de andere kinderen overleggen over mogelijke manieren van aanpak en oplossing en hun rol daarin
- samen met de kinderen werken aan oplossingen waaraan ze zelf actief bijdragen.

Spoor 5: Als instelling de verantwoordelijkheid nemen

Dat wil zeggen:

- de school neemt nadrukkelijk stelling tegen pesten en ontwikkelt een duidelijk beleid
- de school zorgt dat alle medewerkers voldoende bekend zijn met pesten in het algemeen en in staat zijn het pesten in de eigen groep te herkennen en aan te pakken.

Focus op hulp aan de gepeste leerling

Resultaten uit onderzoek laten zien dat kinderen met weinig vrienden vaker worden gepest en dat een substantieel deel van de kinderen gedurende langere perioden continu gepest wordt. Anti-pest-activiteiten en preventiestrategieën moeten zich daarom ook op individuele leerlingen richten in aanvulling op meer algemene anti-pestmaatregelen. Vooral de leerlingen die frequent worden gepest en die weinig vrienden hebben, behoeven individuele hulp. Zij zijn niet alleen de groep met de grootste kans om continue gepest te worden, maar ook de groep met de laagste schoolbeleving.

Begeleiding van de gepeste leerling kan o.a. bestaan uit;

- Medeleven tonen, luisteren en vragen: hoe en door wie wordt er gepest.
- Nagaan hoe de leerling zelf reageert, wat doet hij/zij voor tijdens en na het pesten.
- Huilen of heel boos worden is juist een reactie die een pester wil uitlokken. De leerling inzicht geven in dit mechanisme en andere (adequater) reacties aanreiken.
- Zoeken en oefenen van een andere reactie.
- Nieuw aangeleerde reacties belonen en bevestigen.
- Nagaan welke oplossingen het kind zelf wil.

- Sterke kanten van een leerling benadrukken.
- Praten met de ouders van de gepeste leerling en de ouders van de pester(s).
- Het gepeste kind niet overbeschermen; de leerling zelf de kans geven om alternatieve reacties uit te proberen zodat hij/zij adequate strategieën kan ontwikkelen.

Focus op hulp aan de pester

Bij pogingen om pesten te verminderen op school dient speciale aandacht gegeven te worden aan de kinderen die frequent actief pesten, aangezien dergelijk pestgedrag onderdeel kan zijn van een bredere problematische agressieve gedragsstijl. Pogingen om actieve pesters te helpen bij het stoppen van hun agressieve gedrag op jonge leeftijd kunnen mogelijk voorkomen dat deze kinderen op latere leeftijd een levensstijl van antisociaal gedrag ontwikkelen. Uit onderzoek blijkt dat frequent actief pestgedrag daarbij kan dienen als een signaal dat een kind risico loopt om een dergelijke gedragsstijl te ontwikkelen.

Begeleiding van de pester kan bestaan uit:

- Praten zoeken naar de reden van het ruzie maken/pesten. Bijvoorbeeld de baas willen zijn, jaloezie, verveling, buitengesloten voelen, problematische thuissituatie, voortdurend in een niet passende rol worden gedrukt, gevoel van niet competent zijn (bijvoorbeeld op leergebied).
- Laten inzien wat het effect is van zijn/haar gedrag.
- Excuses laten aanbieden.
- Medeverantwoordelijk maken voor het welzijn van de ander. Mee laten denken over positieve gedragsalternatieven.
- Belonen van positief gedrag.
- Regelmatig vervolggesprekken houden om gedragsverandering te monitoren.
- De regels m.b.t. pesten duidelijk maken en ook de consequenties benoemen. Indien het gedrag niet verandert.
- Contact tussen ouders en school; elkaar informeren en overleggen. Inleven in het kind (Wat is de oorzaak?)
- Inschakelen hulp; sociale vaardigheidstrainingen; jeugdgezondheidszorg; GGD.

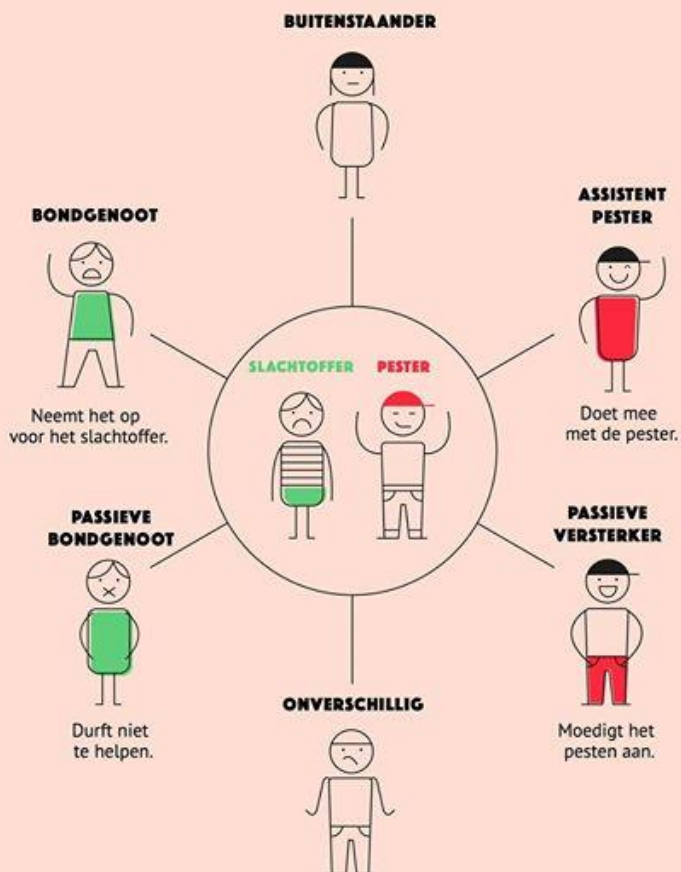
Focus op hulp aan de omstanders

Pesten is vaak niet alleen een zaak tussen pester en gepeste. De rollen van de omstanders zijn soms juist voorwaarde dat pesten ontstaat. De rollen die in kaart zijn gebracht zijn: **'wegkijkers'**, **'aanvuurders'** en **'toekijkers'**. Vanuit ervaringen van derden is de rol van **'helper/stopper'** toegevoegd: zij die het pestproces helpen stoppen door mensen aan te spreken!

Begeleiding van de zwijgende meerderheid:

- De leerlingen inzicht geven in het systeem van pesten.
- De leerlingen bewust maken van hun eigen rol in het geheel.
- Met de leerlingen uitzoeken waarom zij kiezen voor de rol van bijvoorbeeld wegkijker (Bang om zelf gepest te worden?)
- De leerlingen medeverantwoordelijk maken voor pestgedrag. Toekijken, aanvuren of wegstijgen is ook onderdeel van het pestprobleem.

OMSTAANDERS HEBBEN GROTE IMPACT BIJ PESTEN

WELKE ROL SPEEL JIJ?

6.4 Directe aanpak (curatief)

Stap 1

Als er gepest wordt, geeft de (gepeste) leerling eerst rechtstreeks terug aan de pester dat hij het niet leuk vindt en dat de pester er direct mee moet stoppen.

Stap 2

Op het moment dat één van de leerlingen er niet uitkomt (in feite het onderspit delft en verliezer of zondebok wordt) heeft deze het recht en de plicht het probleem aan de meester of juf of anti-pestcoördinator voor te leggen.

Stap 3

Eerste gesprek

Zodra een leraar/anti-pestcoördinator de melding ontvangt, voert hij een eerste gesprek met de leerling die gepest wordt. In dit gesprek wordt het pestgedrag in kaart gebracht en vraagt de leraar aan de leerling of hij onder begeleiding van een volwassene een gesprek wil met de pester. Het geniet de voorkeur dat dit gesprek snel plaatsvindt. Indien de gepeste leerling dit beslist niet wil, voert de leraar/anti-pestcoördinator een gesprek met de pester en treedt op als bemiddelaar. De leraar spreekt daarna alsnog een gesprek met beide partijen af.

Tweede gesprek

In dit tweede gesprek zoekt de leraar, met de pester en de gepeste leerling, uit wat er precies gebeurd is. De pester en de gepeste krijgen beiden de kans hun verhaal te doen. Als blijkt dat de klacht terecht is, maakt de leraar met de beide partijen de volgende afspraken:

- Het gedrag moet direct stoppen;
- De leerlingen maken onderling afspraken over het omgaan met elkaar;
- Eventuele mede-pesters worden door de pester aangesproken om te stoppen.

Stap 4

Bij herhaaldelijke ruzie/pestgedrag neemt de leerkracht (indien nodig samen met de anti-pestcoördinator) duidelijk stelling en houdt een bestraffend gesprek met de leerling die pest/ruzie maakt. De fases van bestraffen treden in werking (zie consequenties). De gesprekken en consequenties worden vastgelegd in Parnassys notities onder het kopje grensoverschrijdende gedrag of weerbaarheid. Bij zowel gepeste als bij de pester wordt een aantekening gemaakt over gesprekken, afspraken en consequenties. Bij de derde melding in Parnassys worden de ouders op de hoogte gebracht van het ruzie/pestgedrag, ouders en de anti-pestcoördinator proberen in goed overleg samen te werken aan een bevredigende oplossing. Ook van deze gesprekken wordt een aantekening in Parnassys gemaakt.

Derde gesprek

Na een tot twee weken voert de leraar een derde gesprek met pester en gepeste om te zien of iedereen zich aan de gemaakte afspraken gehouden heeft en of het pesten gestopt is.

Eventuele vervolgesprekken

Bij vermoeden van hardnekkigheid wordt indien nodig individuele vervolgesprekken gepland die bijvoorbeeld twee wekelijks op een vast tijdstip worden gehouden. De leerkracht houdt op deze manier voor een langere periode een vinger aan de pols bij zowel pester als gepeste. (zie ook consequenties)

Groep

Gelijktijdig naast de hierboven genoemde gesprekken wordt in de groep ook de rol van de groep en de verantwoordelijkheid van de groep besproken. Herkennen ze zich in één van de rollen: weggijker, aanvuurder, toekijker of helper/stopper?

Extra hulp

Mocht het zo zijn dat pester of gepeste extra hulp nodig hebben op gebied van sociale weerbaarheid (gepeste), agressieregulatie (pester) of sociale vaardigheidstraining (beide). Dan wordt met ouders besproken of en op welke manier training op deze gebieden kunnen worden gevolgd.

Tips en ondersteuning voor de leraar

De leraar kan bij de intern begeleider (en pestcoördinator) terecht voor tips en adviezen over bijvoorbeeld de techniek van het voeren van 'no blame approach' gesprekken of juist confronterende of probleemoplossende gesprekken.

Eventueel kan de leraar de bovenstaande personen inschakelen voor het gezamenlijk voeren van deze gesprekken.

Consequenties:

Mochten de hierboven gevolgde stappen onvoldoende resultaat opleveren dan horen er gepaste consequenties te volgen op aanhoudend pestgedrag. We onderscheiden 5 fases met consequenties hier worden bij de leeftijd passende keuzes uit gemaakt.

Fase 1

- Door gesprek bewustwording voor wat hij/zij met het gepeste kind uithaalt.
- Afspraken maken met de pester over gedragsveranderingen. De naleving van deze afspraken komen aan het eind van iedere week (voor een periode) in een kort gesprek aan de orde. Gesprekken worden altijd vastgelegd door de leerkracht.
- Eén of meerdere pauzes binnen blijven.
- Nablijven tot alle kinderen naar huis zijn vertrokken.
- Een schriftelijke stelopdracht over de rol die diegene heeft gespeeld in het pestprobleem.

Fase 2

- Een gesprek met de ouders als voorgaande acties op niets uitlopen. De medewerking van de ouders wordt nadrukkelijk gevraagd om een eind aan het probleem te maken. De school heeft alle activiteiten vastgelegd in de 'Dit-kan-niet' map.

Fase 3

- Bij aanhoudend pestgedrag kan deskundige hulp worden ingeschakeld zoals schoolverpleegkundige, schoolmaatschappelijk werk, GGD.

Fase 4

- Bij aanhoudend pestgedrag kan ervoor gekozen worden om een leerling tijdelijk in een andere groep te plaatsen binnen de school. Ook het (tijdelijk) plaatsen op een andere school behoort tot de mogelijkheden.

Fase 5

- In extreme gevallen kan een leerling geschorst of verwijderd worden.

Als ouders/verzorgers ontevreden zijn

Wanneer ouders/verzorgers ontevreden zijn omdat (een medewerker van) school weigert het probleem aan te pakken of de aanpak ineffectief of onjuist is, dan kunnen de ouders de directie inschakelen.

Ouders/verzorgers hebben een klacht

Wanneer de ouders alsnog een klacht hebben na het inschakelen van de directie, kunnen zij de boven schoolse directie inschakelen.

Als de gepeste leerling of een vertegenwoordiger klachten heeft over een van de medewerkers, kan deze voor het inwinnen van advies of het indienen van een klacht terecht bij de contactpersonen van de school. Zie hiervoor de schoolgids of de website van onze school.